

חמדה גנוזה

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ח
כולל

שאלות ותשובות בהלכות

השייכות לאורח חיים ויורה דעה

ומחקר מקיף

אודות הפסיקה ההלכתית והתפתחותה

חברתיו בחסדי המלמד לאנוש בינה

הצעיר באלפי ישראל

דוד חיים שלוש

רב ראשי לנתניה

בן לאדוני אבי עטרת ראשי רצ"ו הרה"ג יוסף שלוש זצ"ל

נכד החסיד הקדוש המרביץ תורה בתלמידים

אדוננו המלך דוד שלוש זצוק"ל

שנת: ה'ש"בנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם

דברי־פתיחה

ישתכח הבורא ויתעלה היוצר אשר יצר את האדם עפר מן האדמה ויטע בקרבו נשמת חיים בצלמו כדמותו, ואשר ברא בריות טובות ואילנות טובות ליהנות וליזון בהם בני אדם, כדי להעלות את החומר שממנו נוצר והחומר שממנו ניוון הנהפך לדם האדם הוא הנפש, לזככו ולקדשו לעבודת ה' יתברך, זו תכלית כריאת עולמנו הקשור למערכת השמש (שהוא חלק מהבריאה העולמית הכללית ושלב חשוב בהתפתחותה) שבמרכזה עומד האדם נור הבריאה ככתוב ותחסרהו מעט מאלקים וכבוד והדר תעטרהו תמשילהו במעשה ידיך כל שתה תחת רגליו (תהלים ח).

ואולם אדם הראשון מעשה ידיו יוצר ובורא הכל זנה מצות בוראו וזנה מעדן ומאז הלכה והעמיקה ההתרחקות מהאלקים: ותמלא הארץ חמס ושוה, זנות ותועבה, רצח ואילוליות, האדם מעל בתפקידו ובשליחותו האלקית במקום להעלות ולקדש את עולם החומר, הוריד את נשמת אלוה שבקרבו ועשאה חמרנית, האדם כשל במלאכותו וקצו הניע לפני בוראו, וימח את כל היקום אשר על פני האדמה מאדם ועד עוף השמים כי כולם נבראו לשמש את האדם וישאר אך נח שהיה צדיק תמים.

כדור רביעי לנח נשתכחה שואת המבול ונמרוד החל להמריד את העולם כבוראם, אך כטרם שיגיעו במרדם לדיוטא התחתונה, כלל ה' את שפתם והופצו על פני כל הארץ כדי שלא יושחת העולם כולו, ואם במקום מהמקומות ישחיתו מעשיהם ותתמלא סאתם יושחת אותו מקום כליל (כפי שנענשו סדום ועמורה), וכל העולם ימשיך להתקיים כדי שישאר האדם אשר ימלא את יעוד הבריאה ותכליתה בזמן מהזמנים.

הדרך הטובה בעיני אלקים ואדם לשלמות ולהתעלות שלמד נח מאדה"ר לימדה לבנו שם, ושם יחד עם נינו הקימו בית מדרש ללמד דרכי ה' לבניהם אחריהם למלוי התעודה והמשימה שהוטלה על האדם, אלה שלמדו בבית מדרש זה ינקו כמה מדות טובות כהכנסת אורחים וצניעות, שם למדה משפחת תרח שממנה יצאו אברהם ורבקה, אך לא נותקו מתורתו של נמרוד שהופצת בדור הפלגה ושהיתה נוהגת בארץ שנער הסמוכה לארם נהרים עיר נחור, עד שבא אברהם העברי שהגה והעמיק בתורתם של שם ועבר והוסיף לחקור כידיעת הבורא ופסק ללא כל פקפוק והיסוס, אכן יש מנהיג לכירה, בהיותו בטוח ואיתן בצדקת דרכו ואמונתו לחם בעקבות כאלילות המוסכמת שנפוצה בכל העולם ועמד לבדו מעבר אחד של העולם, אברהם העברי הוריש את אמונתו ומדותיו לבניו אחריו.

בהיות יוצאי חלציו גבורי חיל כמסופר במעשה שמעון ולוי בשכם וכפי שתיארם יעקב בכרכתו אותם, גם חכמים ונבונים נכבדים ומיוחסים בני אברהם ויצחק ויוסף אשר התיצבו לפני מלכים, בעלי מעלות המזיחין דעתו של אדם ומביאים אותו לירי גאווה המביאה לידי שכחת המטיב לכל, גזרה חכמתו יתברך להעבירם בכור הברזל במצרים בעבדות קשה כדי להתחמן מהגרועה שבמדות ולהיות ראויים לקבל התורה שעל ידה תושג שלמות האדם ותכלית הבריאה.

כך מתיישבת השאלה הידועה שעמד עליה מפרשי המקרא הקדמונים (הרמב"ם רמב"ן, אברבנאל ועוד) מדוע נגזרו גלות ושעבוד על ישראל בכרית בין הבתרים טרם היותו לעם: גזרת השעבוד נועדה לתקן מדותיו כאמור, וגזרת הגלות לא לעונש ולא לזכוך אלא משום שלא שלם עין האמורי עד הנה. וכן הוא פירושו של מקרא:

כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, ואף כשתגור בארץ הזאת אתה זרעך, ארץ לא לכם היא וגרים אתם בה, כי הכנעני הוא אדוני הארץ עד תום 400 שנה מעת שיהיה לך זרע הוא יצחק כי לא שלם עון האמורי עד אז, ובתוך תקופה זו יהיה זמן שיעבדו בניך את אדוני הארץ וגם יענו אותם אדוניהם כדי לזככם מהגאות הגרועה שבמדות. כשעמדו ישראל על הר סיני לקבל התורה וראו את כבוד האלקים ואת קולו שמעו מתוך האש התעלו בקדושה ובטהרה וחזרו למעלתו של אדה"ר לפני שחטא, ובלשון חז"ל „פסקה זוהמתו של נחש“ סמל הטומאה והחמרנות, הגיע עידן חדש שבו אפשר היה לממש את התעודה האנושית ולישם את תכלית הבריאה ע"י האומה הישראלית. והנה שוב הופיע השטן להוריד את עדי האומה מעליה ולטמא בטומאת האלילים ובה שכנעו עמו, כי זה משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים לא ידענו מה היה לו, ואיש מנהיג תחליף למשה אין, השעבוד במצרים אמנם שבר את מדת הגאות של העם, אך העבירו לקיצוניות נגדית: בטול כל כשתון עצמי המתבטא בהססנות ופחד זרעדה מפני העתיד וחוסר אומץ לבטוח בה', השטן הסית גם יבל, עם הקודש ששמע את קול ה' מדבר מתוך האש ויחי לא עמד בנסיון ונכשל בחטא העגל.

בזה ביארתי הפסוקים: ואמרו לי מה שמו מה אימר אליהם, ויאמר אהיה אשר אהיה ויאמר כה תאמר אל בני ישראל אהיה שלחני אליכם, גם ליישב השאלה אם אין ה' רוצה להודיע לישראל את האהיה השני למה נכתב בתורה, ונראה פירושו ה' אמר למשה שמי הוא אהיה, כלומר אהיה עמם לגואלם ממצרים לאחר שאביא מכות רבות ונאמנות על המצרים למען ספר שמו בכל הארץ, ועי"ז אהיה אלקים לישראל ויתגדל שמו לעיני הגויים, אשר אהיה למלך על כל הארץ כשאתן להם את התורה שממנה ילמדו לדעת לעבוד את ה' ולפרסם אלקותי ומלכותי בעולם שהיא תכלית הבריאה, דבר זה הודיע ה' למשה, ויאמר עוד למשה: כה תאמר אל בני ישראל אהיה שלחני אליכם, הצופה ומכיט עד סוף כל הדורות שצפה הטאם בעגל, אמר למשה אמור להם רק אהיה אחת שאהיה להם לאלהים, אבל אהיה השני למלך על כל הארץ אל תאמר להם עתה כי זה חזון לאחרית הימים, ואמנם כתוב זאת בספר כדי שידעי הדורות הבאים שעליהם לחתור למלוי משימה קדושה זו.

למרות זאת, ההישג הרוחני שהושג במעמד הר סיני לא נמחה כליל, עם ישראל נשאר העם שעליו למלא את יעוד השלמות של האדם והבריאה באחרית הימים שכולם ידעו את ה' למקטנם ועד גדולם ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, ויקבלו כולם עול מלכות שמים והיה ה' למלך על כל הארץ.

בתקופת בינים זו בין מעמד קבלת התורה, ובין תקיפת אחרית הימים שומר עם ישראל על גחלת האמונה בחזון אחרית הימים, ובזכותו העולם ממשיך להתקיים, ויחידי סגולה שבו הם האנשים העומדים בבית ה' כלילות לילה כיום יעירו יאירו באורה של תורה עם דרך ארץ ובעריגה למלכות שדי, ממלאים את יעודם האישי בעולם ובמ"ש חז"ל לא פהית עלמא מל"ו צדיקים.

כשנעמיק לחקור נמצא שאותה תכלית של הבריאה העולמית לזכוך החומר והתקדשותו, היא בהתאם לחוקי הטבע הטבוע בכל הנבראים, כל תא בגוף האדם הוא בע"ה ניזון ופולט, חי מוליד אחר במקומו ומת, האדם מורכב ממיליארדי תאים שונים כל תא של אבר מסוים בגוף כגון עין אוזן וכו' הוא כצורה אחרת ובתפקוד אחר, וכן כל עצב מעצבי האדם מורכב מתאים, ויש אחדות הרמונית בין כל התאים לקיום גוף האדם, יחד עם זאת כל תא מהתאים הוא חומרי וכל חומר מביא ומורכב מאלקטרונים ופרוטונים במספר שזה שמנוגדים במטעניהם החשמלים זה לזה ומושגים זה את זה, זהו סוד קיום היקום החומרי בכל פרט ופרט שבבריאה, נמצא שהחיים

הם ענין של אהדות המורכבת מתאים שכל אחד מהם הוא חי ומתקיים בכח הנגוד שבו, אותה אהדות חוקית נפלאה המקיפה את כל הדברים החומריים הברואים קיימת גם בחיי החברה, חברה בריאה היא חברה המורכבת מכחות בעלי דעות מנוגדות ומאוחדת להשגת המטרה; זוג מתאים הוא כשהנגדו הוא עזר, ובלמוד התורה אמרו חז"ל חרב אל חבדים חרב על שונאיהם של תלמידי חכמים שיושבין ועוסקין בתורה כד בכד (ברכות סג), וכן בחיים הרוחניים חיי הוח בריאים הם בקיומם של הכחות המתנגדים ואחדם למען המטרה הקדושה עבודת האלקים שבראם, לא אחדות של בטול היצה"ר ע"י נזירות ככת האיסיים ודומיהם, גם לא אחדות של כניעה והתבטלות בפני היצה"ר כי אז בטל כח ההתנגדות וזה נגד אהדות הבריאה שבטבע המתקיים ע"י פעילותם של הכוחות המתנגדים, אלא כמאבק מתמיד וממושך עם היצה"ר ובהתגברות עליו ככל יום, שבאותה מדה שקיימת באדם התנגדות מתמדת להשתלטות כחות האופל עליו בה במדה נאבקים כחות האופל שמקורם בחומר העכור שממנו מורכב האדם לצורך קיומם, וכך אמרו חז"ל כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו, וכן אנו אומרים פעמים באהבה: ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך, בכל לסבך בשני יצריך יצה"ט ויצה"ר, ובכל אותם הכוחות הנוגדנים שהאדם מורכב מהם הנפשיים והחומריים כולם יחד יהיו מאוחדים לאהבת ה', וכן אמר דוד כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך, ושלמה אמר: בכל דרכיך דעה, וחז"ל אמרו: וכל מעשיך יהיו לשם שמים (אבות פ"ב, ורמב"ם שם), ובגמ' (עבודה זרה יט) אשרי איש ירא את ה', אשרי איש ולא אשרי אשה אלא אשרי מי שמתגבר על יצרו כאיש, ומאידך כשיצאו רשב"י ובנו מהמערה וראו אנשים חורשים וזורעים וכל מקום שחיו נתנים בו עיניהם היה נשרף משום שעוסקים בחיי שעה ומניחים חיי עולם, יצאה בת קול ואמרה: להחריב עולמי יצאתם חזרו למערתכם (שבת לג) כי ראוי לתת לחומר את חלקו המגיע לו ולא לבטלו, ודקדקו חז"ל בלשונם יפה תורה עם דרך ארץ שיגיעת שניהם משכחת עון, ולא אמרו מבטלת עון אלא משכחת כי המאבק בין שני הכוחות קיים כל ימי חיי האדם (ע"י עוד אוח"ח על התורה בפסוק כי תקרב אל עיר להלחם עליה (פרשת שופטים)).

בדרך זו מתיישבת השאלה הידועה מדוע כרא הקב"ה את היצה"ר כיון שרוב ככל האדם אינם מצליחים לגבור על יצרם, התשובה: לא היתה יצירה מיוחדת של יצה"ר אלא אותו יצר הקיום הקיים בכל דבר בבריאה קיים גם בחומר שהאדם מורכב ממנו, יצר הקיום הוא עצמו הנאבק בכל כחותיו לצורך קיומו, החומר בכח הרצון לקיומו נאבק נגד כח הקדושה הרוחני הרוצה לזכנו ולחסלו, גם יצה"ט אינו יצירה אלא רצון הרוח לשמור על טהרתה לכלתי הטמא בחומריות, כמאבק איתנים זה עפ"ר מנצח יצה"ר, המתואר בפי חז"ל, "איש מסכן וחסם" לעומת יצה"ר, "מלך גדול" (נדרים לב) והחסבר: משום שהשכל השייך לעולם הרוח ומשכנו במוח שהוא חומרי נתן הוא להשפעת החומר ככתוב: כי השוחד יעור עיני חכמים, ואמרו אפשר לטהר השרץ בק"ן טעמים, וכמ"ש הכדרשי, השכל יש לו חרטום של שעה שאפשר להטותו לכל צד, החומר מגיים לעזרתו את השכל הרוחני לגבור על נשמת האדם שהיא חלק אלוה ממעל. מנקודה זו מתבאר מאמר חז"ל (אבות דר"ג פט"ז משנה ב) עד י"ג שנה קיים עם האדם רק יצה"ר שנאמר כי יצר לב האדם רע מנעוריו, לאחר י"ג שנה נולד היצה"ט, ואילו המציאות היא שעד י"ג שנה הילד ממושם להוריו ומוריו וקל לחינוך, והגיל 13—20 הוא גיל קשה בחינוך הנער, ורבים הם הנתלשים מלמודים או סומים מהדרך כגיל זה, הכיצד? הסבר הדבר: עד 13 שנה ששולט יצה"ר לבדו על האדם ללא כח מנגד, הוא אדיש בפעולתו ובהשפעתו, ואולם עם בוא היצה"ט מתעורר היצה"ר בעוז ובמרץ להגן על עצמו מפני מתנגדו ולשמור על שלטונו באדם,

השנים 13–20 הם תקופת מאבק היצרים לבנין דמותו הרוחנית של האדם בעתיד, ולכן הם הקשים בחינוך. ומתפרט אל הכלל בדומה לזה בהיות עם ישראל כגולה נדרש בעקשנות נגד גזרות השמד ומסר נפשו ורכושו למען קיום התורה ומצות ה', ואילו כאן בארצנו עוברים על המצוות החמורות בתורה בקלות יתרה ובזלזול, משום שבגולה מול הכח המתנגד של הגויים שגורו להשמידנו, התעוררו כוחות הנפש הישראלים שמסרו כל היקר להם למען היהדות ומאו שהגויים הדלו להצר לנו פרקנו מעלינו עוד תורה.

וכזה התישבה לי שאלה שעמדתי עליה זה כמה שנים: שאמרו במסכת שבת (קנה) גשיה (לרב אחא בר יאשיה) חזייה דאית ביה מששא, וכן סיפר לי בזמנו מר י. ל. ביאלר אחד מאלה שנמסעו להעלות את ארונו של ההיד"א זצ"ל שכאשר היו חופרים לגלות את ארונו פגעו בקבר הסמוך לחיד"א ולמראה עיניהם רגל של מת בתכריכין כאילו זה עתה קברוהו, זה היה קברו של הגאון הרב החסיד מלאכי הכהן מחבר ספר „יד מלאכי“ ועוד ספרים (חי לפני כמאתים שנה), וכן מסופר על צדיקים אחרים, וזה לכאורה מותר למה שאמרו בכריתא כל י"ב חודש גופו קיים ונשמתו עולה ויורדת, לאחר י"ב חודש הגוף בטל ונשמתו עולה ושוב אינה יורדת, ואולם צדיקים אלו אשר מלאו את יעודם הרוחני בתורתם בחסידותם ובמדותיהם המוכות זיכנו את החומר שממנו נוצרו קדושה וטהרה, וחומר מוכך זה אינו שב אל העפר עד שעה אחת לפני תחית המתים כמ"ש שם בגמ', כדי שיחיה נברא יש מאין כמו שנברא אדה"ר (וכמ"ש מהרש"א שם).

כשם שפועל החומר על רוח האדם כפרט להשתלט עליו ולשעבדו תחתיו כך פועל על האומה הישראלית בכללה להרחיקה מהאלהים, ולפי גודל הישגיה החומריים כך מצטמצם כח ההתנגדות של רוח האומה לעמוד נגד מהרסיה ומחריביה ככתוב פן תאכל ושבעת וכתים טובים תבנה וישבת ובקרך וצאנך ירביון וכסף וזהב ירבה לך וכל אשר לך ירבה, ורם לבבך ושכחת את ה' אלהיך, ככך מוסבר מצב האומה כדורנו זה שזכינו לראות בשוב ה' את שכותינו כאפיקים בנגב, ולעומת זאת לצערנו הרב רואים אנו את ההתרחקות מהתורה ומערכיה המוסריים הנעלים, ומכל העבר המפואר של עמנו.

שומר ישראל לא ינום ולא ישן, אינו נותן לנו ליפול כתרדמה של נתוק מוחלט ממקור הנצח ולהיות ככל הגויים, ומדי פעם שולח את מלאכיו הם גויי הארצות באו"מ ובאיגודים מדיניים, מקצועיים ותרבותם (תרבות הגויים) להשמיץ את ישראל ולהרחיקה מהם, ומשרתיו הם ארגוני הטיורר למיניהם, ומדינות המאיימים ופועלים להשמידנו, ככתוב ה' הניח את הגויים לנסות כם את ישראל (יהושע ג'). הנצחון המפואר של מלחמת ששת הימים מחד, והמהלומה המוחצת של מלחמת יוה"כ"פ מאידך, ההתאוששות כנס המזחיר בחלוץ שכוינו באוגנדא שהרים בחזרה את קרן ישראל בעמים, והמלחמה בלבנון שהנחיתה מכה ניצחת על אירגוני הטיורר והביאה לרגיעה במצבינו, מעלות ימורדות אלה יד ההשגחה העליונה פועלת ומכוונת אותם, לשמור על קיומנו החומרי והרוחני, הנצחונות וההצלחות לשמור על קיומנו החומרי, הכשלוניות והמלחמות לשמור על קיומנו הרוחני, וכמה שננסה לחקות את הגויים ולהתבולל בתרבותם נשאר על כרחנו לעולם עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב, כדברי הנביא ביד חזקה ובחימה שפוכה אמלך עליכם (יחזקאל כ').

הכורות הגדולה באוצרותנו הרוחניים העצומים מלאי יופי ותוכן חכמה ומסר שפקדה את דורנו בעמיו של החינוך החילוני יצרה ריקנות מוחלטת כנפש הדור הצעיר והדיה בטאו בכתב הניכי בית הספר התיכון בנתניה כשם חבריהם: שהארץ

שייכת לערכים ושעלינו היהודים לרדת מן הארץ, ריקנות זו היא אשר הביאה לירידה המוסרית הפוקדת אותנו בדור הזה.

כל ישר ובר לבב כל הוגה וחושב כל מי שיקר לו העם הזה והמדינה הזאת מאמין ולא מאמין כואב לבו על החינוך הקלוקל השורר כיום במדינתנו ורוצה בתיקוננו, רבים הם שלומי אמוני ישראל לכל זרמיהם וגוניהם הצופים בחרדה את תדמיתו החברתית מוסרית של הדור הבא והיו ששים לשינוי רדיקלי בחינוך.

על מי מוטל התפקיד הקדוש הזה להציל האומה מכליין רוחני וגוון מוסרי ולבנות חברה מתוקנת ונאה אם לא על רבני הדור, מי היו צריכים להיות חלוצי האומה ונחשונים המקדישים מרצם אונם ומחשבתם יוזמתם השפעתם ופעילותם למטרה נעלה זו אם לא חכמי התורה, כי מאז היינו לעם הם אשר יסדו ונחלו את החינוך בישראל והנהיגו את בית ישראל במשך אלפי שנים על מכוני האמונה בה' ובתורתו, ובזכותם היה עמנו סגולה העמים בהתנהגות חברתית ובטוהר המידות, על כל חכמי התורה להשים כל מעינם ומאודם להסברת ערכי היהדות ויעודו של עם ישראל בעולם לתועלת העם והאנושות כולה האובדת ביער של אידיאות כוזבות, זהו עיקר התפקידה של הרבנות בישראל, מלוי תפקידים היונקים כוחם מהסמכות שקבלו הרבנים מהרשות ההילונית הוא ענין ועיר לעומת החובה הגדולה והקדושה תקון החברה המוטלת עליהם.

לשם כך ראשית דבר על חכמי התורה לאהב את ה' על הכריות וכמו שאמרו חז"ל: ואהבת את ה' אלקיך שיהא שם שמים מתאהב על ידך שיהא משאו ומתנו בנחת עם הכריות ודעתו מעורבת עמהם ומקבלם בסבר פנים יפות ונעלב מהם ואינו עולבם מכבד להן ואפילו למקילין לו, ולא יראה תמיד אלא עוסק בתורה וכו' עד שימצאו הכל מקלסין אותו ואוהבים אותו ומתאווים למעשיו, עליו הכתוב אומר ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר כך אתפאר (יזמא פו, רמב"ם הלכות יסודי התורה סוף פ"ה).

על כל חכמי התורה להתאחד למען תקון האומה והרמת כבוד התורה, ולבחור מתוכם את גדולי החכמים שיהיו בית דין הגדול לפסיקת הלכה כפי שהיה נהוג כשהעם ישב על אדמתו, וכאשר יפסקו בית הדין כן יקום, ולא יתנשא עוד חכם לפרסם שמו בעיני העם לאמר אני פוסק הלכות, דבר המרבה מהלוקות וקנאות, ונעשית התורה קרדום לחפור בה.

כחו של בית דין כזה שהוא מוסכם ונבחר ע"י כל חכמי ישראל ככחו של כל בית דין ובית דין שקם לישראל שהיבנים לשמוע להוראותיו שנאמר וכאת אל השופט אשר יהיה בימים ההם, ושמרת לעשות לכל אשר יצוה, ואמרו אין לך אלא שופט שכימוך ויפתח כדורו כשמואל בדורו, ורשאי ויכול לבטל תקנות וגזרות שגזרו בתי דין הראשונים ולתקן תקנות חדשות הכל כראות עיני בית הדין לפי צורך השעה לחינוך התורה וקיום המצוות, שהרי אמרו אין ביד יכול לבטל דברי כ"ד חברו אא"כ גדול הימנו כחכמה ובמנין, וקב"ץ בתי דינים שבדור דינם כב"ד גדול כחכמה ובמנין (המאירי ביצה ה, ע"ו דף רס בספר זה), וכן מובח דעת הרמב"ם שכתב בפירושו המשנה סנהדרין (פ"א משנה ג): כשתהיה הסכמה מכל החכמים והתלמידים לסמוך איש מהישיבה יהיה האיש ההוא סמוך, ולאור הלכה זו הלכו גדולי חכמי ישראל בדורות שאחריו מהר"י בי רב וכל חכמי צפת בהידוש הסמיכה, ואם כי יודע אני שאיהוד כזה איננו קל כלל וכלל אעפ"כ איננו הלבתא למשיחא, ואין זיווגם של חכמים קשה בקריעת ים סוף, ותקומת מדינתנו תוכיח שאפשר לגבור על מכשולים רבים למען אידיאל נשגב ונעלה, ומי כחכמי ישראל יודעים שע"י אהודם

תרכה החכמה ואהבת החכמים, יגדל כבוד התורה בעיני העם ויתקדש שם שמים ברבים.

על חכמי התורה להחדיר בלב כל אחד ואחד מישראל את אהבת ישראל וכל אחד בכלל ובפרט ללא הבדל עדה מפלגה והשקפת עולם, כי כולנו בני איש נחנו וכל אחד מישראל הוא חלק מגוף האימה שכולה זרע קודש, ואף ריקנים שבנו מלאים מצוות כרמון, ואם חוטאים הם רובם ככולם תינקות שנשבו ע"י תועים שהותעו, ומה גם שהחטאים הוצמדו לעמנו כצמיד זה שניתן לפרקו מהעונדו, וכמ"ש חז"ל על הפסוק ואתם הדבקים בה' אלקיכם, תני: הנצמדים לבעל פעור כצמיד על אשה, ואתם הדבקים בה' דבוקים ממש (סנהדרין סד). אגב התואר חילוני המודבק להלק ניכר מהאומה אינו נכון כי עם ישראל כילו הוא עם קדוש, בספרותנו העתיקה המושג חילוני מיוחס לנכרי, יב"ע מתרגם לא תוכל לתת עליך איש נכרי, גבר חילוני (דברים יז), התואר ההולם את העובר על התורה הוא עבריון, בפתיחת תפלת ערבית של ליל כפור: אנו מתירין להתפלל את העבריון.

על העוסקים בתורה לפעול לקרוב לבבות ולא לטפח שנאה לחוטאים ולהתבצר במבצרים מסוגרים ומנותקים מהעם, מסיני ירדה שנאה לעולם הגויים ששונאים אותנו מתוך קנאה לתורתנו מלאת ההוד של תקן החברה והמידות, אך לא שנאה לאהים תועים, ריב"ז שאמר לקיסר הן לי יבנה והחכמה אמר זאת בשעה שאפסה כל תקוה להצלת המקדש והמדינה, ולא כשאפשר לעשות להצלת העם מכליה רוחנית וגשמית, כי הלילה אם תצא איש ונאכל גדיש, לכן יש להתור לקראת רפויה של האומה ולא לעזובה לנפשה ולומר אני את נפשי הצלתי. על הרבנים לקרוא לכל אלה הכואבים את כאב החינוך הקלוקל, לכל הרואים בחרדה את פרצופו של דור העתיד ורוצים בתקונו, חכמים וסופרים שופטים ומדענים מורים ומחנכים רופאים ופסיכולוגים העשוינים ופועלים עוסקים כמלאכה ופנסיונרים, לחפש דרכים ולטכס עצות לשנוי דמות החברה בארצנו, קריאה מאוחדת מרוכזת ומאורגנת היוצאת מן הלב תמצא חד נרחב ככל שכבות העם ורכים יענו ויטו שכמם ליישא בעול בנין חברה מתוקנת בישראל.

וזאת לדעת כי הייבת לבוא מהפכה רוחנית לתקן החברה ליישור המידות ולשיבה אל מקורות היהדות, מהפכה החומרית שהתבטאה בהקמת המדינה ובנינה, ללא מהפכה רוחנית סופה להתמוטט, התורה מעידה בנו זאת, החיסטוריה של עמנו בארץ הזאת הוכיחה זאת פעמיים, גם ממלכות גדולות נעלמו מהאופק כתוצאה מנוון מוסרי וקלקול חברתי, מרבית העם בישראל חי כיום ללא אידיאל, האידיאל הציני פשט את הרגל, הרעיון הקבוצי חלף ואיננו, "הרות הקרבית" השוררת בין החיילים בזמן מלחמה, אינה אידיאלית אלא כורה הנובע מיצר הקיום הטבוע ע"י הכורא ככל יצור חי, אנו מאמצים לעצמנו את התקוה שלא יהיה הירבן שלישי, ואנו מאמינים שכן הוא כי לו הפיץ ה' להמיתנו לא הראנו את הנס הגדול כימי הצורך הגדול במלחמת העולם השניה שעצר את צבאו בגבולות מצרים ולא פשט לארצנו, ואת הנסים הגדולים במלחמת הקוממיות והמלחמות שאחריה עד היום, ואולם אין אמונה לחצאין, ללא מהפכה רוחנית אף אם לא תקיא הארץ יותר את יושביה כפי טבעה כאמור: ולא תקיא הארץ את יושביה כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם; דור רביעי ישונו הנה כי לא שלם עון האמירו עד הנה, מהנמוק שהוכרתי או מנמוקים אחרים, כיון שאין א"י יכולה לסבול הלאת העיונת יצטרכו איפוא לבוא על עמנו צרות גדולות בדרך מלחמה עולמית או מקומית מסוכנת מאוד מזו שהיתה בימים הראשונים של מלחמת יום הכפורים אשר יעוררו את העם מתרדמתו וכפרו על עונותיו.

הייבת איפוא לבוא מהפכה רוחנית בעם הזה, נשכיל לקדם את פני הרעה ע"י

הסברה נרחבת של כל הכחות הבריאים והנבונים שבאומה לשנוי ערכין יסודי המושתת על יחודנו הלאומי על עברנו המפואר ועל עתידנו המקווה כארץ הנפלאה הזאת. וכשאני לעצמי אודה ה' בכל לבב ששם חלקי מיושבי בית המדרש וזיכני לחבר את הספר „בני עמי“ על המשפחה בישראל, שיצאו לו מוניטין בין חכמים וסופרים, ואברכי ישיבות הוגים בסוגיותיו, מכתבי הברכה ודברי-תורה על ספרי „בני עמי“ שקבלתי מגדולי חכמי דורנו ותשובותי אליהם, והחדושים שהוספתי לספרי הנ"ל לא הדפסתים בספרי זה והמה בכתובים עד אשר אם יעזרני ה' להדפיסם במהדורה שניה של הספר, ועתה אכף לאלקי מרום אשר הוסיף שנית לעשות עמי החסד הגדול להוציא לאור את הספר הזה בו יבואו חקירות הלכתיות בעניני שבת ומועד ועוד, ובסיומו מחקר על הפסיקה ההלכתית והתפתחותה, הכי קראתי שמו חמדה גנוזה כי השבת נקראת חמדת ימים שנתנה ה' לעמו מבית גנוז כמ"ש מתנה טובה יש לי בבית גנוז ושבת שמה (שבת י), גם שמי בקרבו חמדה גנוזה במספר קטן גמטריא מ"ו, ושמי דויד חיים שלוש במספר קטן עם שלוש תבותיו עולה מ"ז. גם חמדה גנוזה ומלואו במספר קטן ושתי תבותיו עולה קפז, ושמי דוד חיים בן יוסף יצחק במספר קטן עם מלואו עולה קפז.

הספר בנוי באותה מתכונת ובאותה שטה של ספרי הראשון, דן בהרחבה בנושא, מציג מה שכתבו בו החכמים, משתדל לבאר דבריהם התחומים וליישב דבריהם במקומות שתמהו עליהם, מקשה ומפרק מקיש ודחה מברר ומלבן ומסיק ההלכה כפי אשר חנני החונן לאדם דעת, כי כך היא דרכה של תורה (ע"י דף רעו בספר זה, וע"י אור החיים עה"פ צדק צדק תרדוף) וכן היא דרכו של מחבר מחדש שאינו מסתפק בהעתקת דברי החכמים האחרים אלא מתאמץ ומשתדל להוסיף נדבך ביצירה הספרותית התורתית כפי שקבלה נשמתו מהר סיני. אעפ"י שרוב הקוראים ככל הדורות וביחוד בדורנו דור האנציקלופדיות מעדיפים לסמוך על המאספים והמסכמים ולא להטריח עצמם לעיין במקור הדין ולרדת לעומקו, תיתי להו לכל המחברים היוצרים שיטות ומחדשים כביאור דברי הראשונים שאילולי הם לא היו אנציקלופדיסטים, ואילולי הטבח לא היה למלצר מה להגיש, ואילולי החוקר הממציא את מרקחת התרופות לא היה לרוקח מה להציע.

ואל יתמה הקורא עלי איך מלאני לבי להכניס ראשי בין הרים גדולים חכמים מחוכמים ולהקשות על דבריהם, ומה כוחו של פרעוש כמוני לבוא אחר המלכים מאן מלכי רבנן גאונים כחכמתם ועצומים בצדקתם אשר צפורנם עבה מכל גופי, הסכת ושמע מה שכתב מהר"ר יצחק די ליאון בהקדמתו לספר מגלת אסתר על ספר המצוות, בשם החכם הרופא רבי שלמה אלמולי וז"ל: אפשר שידעו האחרונים וישיגו יותר מהראשונים משתי בחינות הבחינה האחת אפשר שאיש מהאחרונים לקח לעצמו לעיין בדרוש אחד והעמיק ושם בו כל שכלו ועיונו והשתדלותו באופן שהשיג בו יותר מהראשונים, והבחינה השנית אנחנו האחרונים עם המעט שהתמדנו בעיון השגנו הרבה יותר בזמן מועט ממה שהשיגו הם בזמן רב, וזה לפי שבימינו היו כל החכמות נעלמות ובלתי נשלמות והיו צריכים להוציאם מדעתם בהשתדלות נמרץ, אבל אנחנו מצאנו הכל כשלחן ערוך לפנינו כל דבריהם וראיותיהם מסודרים ובאור חכמתם נראה אור והיו לנו לעינים, כאשר הביא זה הרב שבלי הלקט בשם הרב רבי ישעיה מטראנני, שחבר אחד שאלהו איך יעלה על לב איש להשיב ולחלוק על דברי הגאונים ז"ל אחר שהיה לבם כפתחו של אולם, והמשיל הוא משל עליו, משל אהר אשר שמע אותו מחכמי העמים, שהפילוסופים שאלו לגדול מהם ואמרו הלוא אנחנו מודים שהראשונים חכמו והשכילו יותר ממנו, והנה אנחנו מדברים עליהם וסותרים דבריהם והאמת אתנו ואיך יכון הדבר הזה, השיבם הפילוסוף ואמר, מי ציפה יותר